

Sidosyksiköiden sääntely jatkossa

Kuntaliiton webinaari 6.6.2024 klo 13-14

Eeva-Riitta Högnäs, johtava juristi

Sidosyksikön määritelmä

- Sidosyksikössä järjestämisen tulee täyttää kaikki elementit:
 1. Muodollisesti itsenäinen yksikkö ja itsenäinen päätöksenteko
 2. Omistaja käyttää määräysvaltaa kuin omiin yksiköihinsä
 3. Ulosmyynti muille kuin määräysvaltaa käyttäville omistajille enintään 5 % / 500 000 euroa
 4. Ei yksityistä pääomaa
- Kuntayhtymiin ei sovelleta sidosyksikkösääntelyä
 - Kuntayhtymään liittyy yhtiöittämisvelvollisuus markkinatoimintojen osalta
 - Kuntayhtymään ei sovelleta ulosmyynnin rajaa

**Kunnan toiminnan
järjestäminen
sidosryhmissä on
muutoksen edessä**

Hallitusohjelman sidosyksikkökirjauksia

”Tiukennetaan lainsäädäntöä siten, että sidosyksikköhankintoja voidaan tehdä vain silloin, kun ne ovat kokonaistaloudellisesti edullisempia kuin markkinoilla toimivat vaihtoehdot tai kun tähän on muu erityisen painava julkinen intressi.”

”Rajataan julkisen sektorin mahdollisuuksia tuottaa in-house -yksiköissä sellaisia tukipalveluja, joissa on olemassa toimiva markkina, kuten siivous-, taloushallinto-, ruoka- ja ICT-palveluissa.”

”Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusprosentti (10 %).”

”Lainsäädäntö kirjoitetaan tavalla, joka mahdollistaa jatkossakin kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävien järjestämisen yhtiömuodossa silloin, kun se ei vääristä kilpailua, sekä tavalla, joka turvaa huoltovarmuuden, potilasturvallisuuden, kielelliset oikeudet tai muun vastaavan painavan julkisen intressin.”

10 %

>

Määräysvalta

Määräysvalta > Ulosmyynti

Oikeuskäytäntö määräysvallasta kehittyä

Sarastia-ratkaisu MAO 154/2024 maaliskuussa (15.3.2024)

- Asia tuli vireille Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä 23.5.2023
- *Todetun perusteella markkinaoikeus katsoo, ettei Sarastia Oy:tä voida pitää Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sidosyksikkönä, eikä hyvinvointialueen yhtiöltä tekemää hankintaa voida jättää hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle hankintalain 15 §:ssä säädetyn perusteella.*

Sarastian päätöksenteko ja määräysvalta

- Määräysvalta ei toteutunut missään päätöksentekoelimessä
- Sarastian päätöksentekoelimiä on viisi:
 - Yhtiökokous
 - Yhteisen tahdon muodostuminen eroavien etujen tilanteessa
 - Hallitus
 - Osakassopimuksen mukaan hallitus edustaa koko osakaskuntaa ja edistää yhtiön ja kaikkien omistajien etuja
 - Hallituksen tehtäviä siirretty yhtiökokoukselle
 - Neuvottelukunta
 - Ohjeistaa hallitusta ja tekee sille ehdotuksia
 - Nimitysvaliokunta
 - Nimittää hallituksen
 - Kolme suurinta omistajaa ja kolme ostovolyymin perusteella suurinta nimeää edustajan
 - Toimitusjohtaja

Sarastia-ratkaisun lopputulos

- Markkinaoikeus käsitteli asian myös suoramankinnan näkökulmasta
 - Suoramankinnan edellytys täyttyi aluksi kiireperusteella, mutta ylittänyt voimassaoloajaltaan se, mikä suoramankintaperusteen kannalta ollut ehdottoman välttämätöntä
- Lopputulos selviää korkeimman hallinto-oikeuden käsiteltyä asian
 - Voi viedä pahimmillaan jopa vuoden
- Markkinaoikeus määräsi sopimukset päättymään 12 kk kuluttua
- Seuraamusmaksu 1000 euroa

Määräysvallan käsite

Määräysvalta EUT:n oikeuskäytännössä

1/3

C-107/98, Teckal

Viranomaisen valvottava oikeushenkilöä samalla tavoin kuin se valvoo omia toimipaikkojaan ja oikeushenkilön on harjoitettava pääosa toiminnastaan sen omistavien viranomaisten kanssa.

C-458/03, Parking Brixen

”Todistustaakka” poikkeuksellisten olosuhteiden käsillä olosta niihin vetoavalla. Toimintaperiaatteiltaan liiketoiminnallisessa yrityksessä, jonka hallituksella laajat toimivaltuudet, ei ole kysymys kunnan määräysvaltaan kuuluvasta yksiköstä.

C-340/04, Carbotermo

Määräysvaltavaatimus edellyttää, että hankintaviranomainen voi vaikuttaa ratkaisevasti yhtiön strategiaan tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin.

Toimintaa, joka on otettava huomioon, on se, jota kyseinen yritys harjoittaa kaikkien näiden julkisyhteisöjen kanssa maksajasta riippumatta (toimeksianto).

Määräysvalta EUT:n oikeuskäytännössä

2/3

C-295/05, Asemfo

Määräysvaltaa koskeva vaatimus voi täytyä, vaikka jokin viranomaisen omistaisi vain 0,25 % julkisen yrityksen pääomasta. Ratkaisevaa ei ole sinänsä omistuksen suuruus, vaan tosiasiallisen määräysvallan olemassaolo ja toiminnan kohdistuminen [pienomistajiin].

C-324/07, Coditel Brabant

Päätöksentekuelinten muodostuminen viranomaisten edustajista merkitsee mahdollisuutta vaikuttaa ratkaisevasti em. tavoitteisiin ja päätöksiin. Yhteistä määräysvaltaa käyttävien vallan ei tarvitse olla kaikilta osin täysin sama. Vallan oltava todellista, mutta sitä ei tarvitse käyttää yksin.

C-573/07, Sea

Määräysvaltavaatimus voi täytyä myös niin, että vähimmäisosakkeenomistajina toimivat viranomaiset yhdessä käyttävät ratkaisevaa määräysvaltaa yhtiössä. Em. tavoitteisiin ja päätöksiin on mahdollista vaikuttaa ratkaisevasti myös tietyt **määräys- ja päätöksentekovaltuudet omaavien komiteoiden** kautta.

Määräysvalta EUT:n oikeuskäytännössä

3/3

**C-182/11, C-183/11,
Econord**

Määräysvallan oltava rakenteellista ja toiminnallista - muodollinen ei riitä. Yhteinen määräysvalta ei voi perustua vain enemmistöosuuden omistavalle kuuluvaan määräysvaltaan. Yhteinen määräysvalta edellyttää jokaisen omistavan osan yksiköstä ja osallistuvan johtaviin elimiin.

**C-383/21, C-384/21,
Sambre & Biesme ym.**

Edustus päätöksentekelimissä ei riittävää, kun yksikön hallituksen jäsenenä toimii toisen viranomaisen edustaja, vaikka kyseinen edustaja on myös ensimmäisen viranomaisen hallituksen jäsen. Edustajan tulee toimia nimenomaisesti myös ensimmäisen viranomaisen edustajana.

**Muutos tulee –
emme tiedä, mikä**

Mitä seuraavaksi sidosyksikköasiassa?

Hallituksen esitys 2025?

- Hankintalakityöryhmä 3-11/2024
- KKV:n sidosyksikköselvitys
 - I osa tammikuussa
 - II osa ensi viikolla (kesäkuun puoliväli)
- Kesäkuussa tilanteen linjaus
- Käsittely jatkuu syksyllä

Mitä seuraavaksi kunnissa?

Muutokseen on valmistauduttava – skenaariotyö?

- Tunnistettava toiminnot, jotka kunnan on tarpeen järjestää sidosyksikössä
 - Sidosyksiköiden määräysvalta arvioitava ja vahvistettava **kaikkien** omistajien osalta
 - Nykyisessä vai missä vain sidosyksikössä?
- Jos tulee 10 % lainsäädäntö, selviävätkö sidosyksikkösi siitä?
 - Miten tuon palvelun järjestät, jos tiput ulkopuolelle?

Kiitos

Eeva-Riitta Högnäs

Johtava juristi

eeva-riitta.hognas@kuntaliitto.fi

+358 41 506 3414

www.kuntaliitto.fi

www.kommunforbundet.fi